

VARIÁCIÓK – TÉVEDÉSRE

(Tézis)

Munkám azt vizsgálja, miért sújtja újra meg újra a Bernhard-recepciót annak a banális körülménynek a figyelmen kívül hagyása, miszerint a műalkotásoknak, - sem szándékaiknál, sem pedig természetüknél fogva - , nem áll módjukban megfogalmazni az úgynevezett „igazságot”, következésképpen nem tartozhatnak elszámolással az úgynevezett „valóságnak”. Ennek köszönhetően világuk az ellentmondások, a viszonylagosságok, a tévedések, az elfogultságok, a fixa ideák, a vakhitek, a manírok, az álmok, a fantáziák, a szenvedélyek, vagyis a szubjektív nézőpontok ütközeteinek a világa, ahol éppenséggel az igazság *hiányának* drámái zajlanak, és ahol létezésünk és gondolkodásunk korlátait nem kényszerülünk tudományos értekezések „formai kritériumaival” takargatni, ellenben leplezetlenül, és gyarló elménk teljes kapacitásával megélhetjük azt. Éppen ezért a legkiválóbb művészet igazsága – és úgy hiszem, hogy ilyen a Bernhardé is - magában az ábrázolásban testesül meg, valósága pedig sohasem lehet más, mint maga a fikció.

E probléma filozófiai természete és méretes volta nehezen tagadható, ám az, hogy a középpontba állításával szerénytelenül sokat próbálnék markolni, csupán a látszat. Mindössze szolid, ám változatos módszerekkel összegyűjtött bizonyítékait szándékozom bemutatni annak a véleményemnek, miszerint Thomas Bernhard művei - minden elhibázott olvasói igyekezet ellenére - nem rendelkeznek „üzenetekkel” és „mondanivalókkal”, a szerző személyes véleménye pedig feloldódik vagy rejtve marad alkotói módszerének és világlátásának abszurd dialektikájában. A „valóságselemek”, amelyekből ezek a művek felépülnek, nem szállíthatóak vissza eredeti lelőhelyükre: Bernhard írásaiból úgy idézni, mintha megalkotójuk privát bölcsességeit idéznénk – sajnálatos tévedés, fikcióiból próbálni hétköznapi igazságokat vagy személyiségi jogi pereket fabrikálni – szintiszta meg nem értés.

E dolgozat befogadásának élvezeti értékét nagyban javíthatja, ha olvasója eleve szkeptikus észjárású, ám – értelemszerűen - én most elsősorban azokra számítok és azokkal vitázom, akik hisznek a tények és a tudomány megvilágosító erejében, akik ezzel a hittel vizsgálják a művészet produktumait is, és képesek egy doktori disszertációra úgy tekinteni, mintha az az igazságért vezetett hadjáratnak egy apró ütközete volna. Ha megértésüket nem is nyerhetem el, jóindulatukért mégis küzdeni fogok, legelőször is egy Xephonus *Dialógusaiból* vett idézettel:

„MESTER: *Nincs igazság.*

TANÍTVÁNY: *És ez igaz, amit most mondtál, Mester?*

MESTER: *Természetesen nem igaz. Hiszen, mint mondtam, igazság nincs.*”

(Kövendi Dénes fordítása. Lásd Xephonus: Dialógusok I. köt.234. old.

Magyar Filozófiai Társaság, Bp. 1943.)

Végezetül – szándékaim tisztaságának, valamint munkám céljának és természetének jobb megértése érdekében - fontos megjegyezni, hogy Xephonus nevű szerző sohasem létezett, *Dialógusok* című könyvet tehát nem is írhatott, így a neki tulajdonított idézet részben vagy egészében kitalált idézet, amit viszont Kövendi Dénes, létezésének és szaktudásának köszönhetően, minden további nélkül lefordíthatott, a Magyar Filozófiai társaság pedig 1943-ban ki is adhatott volna.

BAGOSSY LÁSZLÓ